

Tietopyynnön käsittely

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerille 4.11.2024 osoittamassaan kantelussa Helsingin poliisilaitoksen menettelyä sille 2.9.2024 tekemäänsä tietopyyntöön vastaamisessa. Kantelija oli kertomansa mukaan saanut Poliisihallitukselta kanteluratkaisun, jossa oli todettu, että hänen ilmoittamastaan epäilystä rikoksesta oli aloitettu esitutkinta ja asia kirjattu ratkaisussa mainitulle Helsingin poliisilaitoksen tutkintailmoitusnumerolle. Kantelija oli tiedustellut poliisilaitokselta, mitä asiaa hänelle osoitettu kanteluvastaus koski ja kuka asiassa oli rikoksesta epäilty.

Kantelijan mukaan Helsingin poliisilaitos ei ollut vastannut tietopyyntöön lainkaan, mistä hän oli kannellut 13.9.2024 oikeuskanslerille (OKV/2214/10/2024). Kantelun käsittely oli kirjoituksen epäasialliseksi arvioitun kielenkäytön vuoksi päätetty oikeuskanslerinviraston hallintoyksikössä ad acta.

Kantelija oli kertomansa mukaan tehnyt uuden samansisältöisen tietopyynnön poliisilaitokselle 1.11.2024 ja saanut siihen 4.11.2024 kielteisen vastauksen, jonka mukaan esitutkinnassa olevassa asiat ovat salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla, millä perusteella keskeneräisestä esitutkinnasta ei voida tietoa antaa. Kantelija on tyytymätön vastauksen perusteluihin, joiden mukaan hänen pyytämänsä tiedot ovat salassa pidettäviä, vaikka hän on epäilyssä rikosasiassa asianomistaja. Kantelija on pyytänyt oikeuskansleria tutkimaan, rikkoiko Helsingin poliisilaitos lakia kieltäytyessään luovuttamasta kantelijan pyytämiä tietoja.

Lisäksi kantelija on lisäkirjoituksessaan 6.11.2024 pyytänyt oikeuskansleria tutkimaan, onko esitutkinta viivästynyt edellä mainitussa asiassa, jossa hän oli tehnyt poliisille tutkintapyynnön 29.4.2023.

SELVITYS

Poliisihallitus on 28.2.2025 antanut siltä pyydetyn lausunnon, jonka liitteenä on Helsingin poliisilaitoksen lausunto sekä poliisilaitoksen rikoskomisarioiden A ja B selvitykset. B on lisäksi sähköpostitse ilmoittanut tehneensä 4.6.2025 kantelijan poliisin tutkittavaksi ilmoittamassa asiassa syyttäjälle esityksen esitutinnan rajoittamisesta.

Lausunnot ja selvitykset toimitetaan kantelijalle tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

1 Oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon taakat turvataan lailla.

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) 1 §:ssä säädetään julkisuusperiaatteesta. Sen 1 momentin mukaan viranomaisen asiakirjat ovat julkisia, jollei kyseisessä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä.

Julkisuuslain 3 §:ssä on säädetty kyseisen lain tarkoituksesta. Pykälän mukaan julkisuuslaissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan.

Julkisuuslain 17 §:ssä säädetään tiedonsaantioikeuksien huomioon ottamisesta päätöksenteossa. Sen 1 momentin mukaan viranomainen on julkisuuslain mukaisia päätöksiä tehdessään ja muutoinkin tehtäviään hoitaessaan velvollinen huolehtimaan siitä, että tietojen saamista viranomaisen toiminnasta ei lain 1 ja 3 § huomioon ottaen rajoiteta ilman asiallista ja laissa säädettyä perustetta eikä enempää kuin suojattavan edun vuoksi on tarpeellista ja että tiedon pyytäjiä kohdellaan tasapuolisesti.

Julkisuuslain 10 §:n mukaan salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tai sen sisällöstä saa antaa tiedon vain, jos niin erikseen julkisuuslaissa säädetään. Kun vain osa asiakirjasta on salassa pidettävä, tieto on annettava asiakirjan julkisesta osasta, jos se on mahdollista niin, ettei salassa pidettävä osa tule tietoon.

Julkisuuslain 11 §:ssä on säädetty asianosaisen oikeudesta tiedonsaantiin. Sen 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee, on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan asianosaisella ei kuitenkaan ole 1 momentissa tarkoitettua oikeutta esitutkinnassa esitettyyn tai laadittuun asiakirjaan ennen tutkinnan lopettamista, jos tiedon antamisesta aiheutuisi haittaa asian selvittämiselle.

Julkisuuslain 14 §:n 2 momentin mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilöstöön kuuluva, jolle viranomainen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu. Pykälän 3 momentin mukaan, jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy, 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi, 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi, sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Saman pykälän 4 momentin mukaan asia on käsiteltävä viivytyksettä ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Julkisuuslain 22 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se kyseisessä tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomainen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Pykälän 2 momentin mukaan salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei toisin säädetä, poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille ja syyttäjälle sekä tarkastus- ja valvontaviranomaisille tehty ilmoitukset rikoksesta, esitutkintaa ja syyteharkintaa varten

saadut ja laaditut asiakirjat sekä haastehakemus, haaste ja siihen annettu vastaus rikosasiassa, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa taikka kun syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai kun asia on jätetty sikseen, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna rikoksen selvittämistä tai tutkinnan tarkoituksen toteutumista tai ilman painavaa syytä aiheuta asiaan osalliselle vahinkoa tai kärsimystä tai estä tuomioistuinta käyttämästä oikeuttaan määrätä asiakirjojen salassapidosta oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain mukaan.

Esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty. Pykälän 2 momentin mukaan ennen esitutkinnan aloittamista esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvitettävä 1 momentissa tarkoitettuun rikosepäilyyn liittyvät seikat erityisesti siten, että ketään ei aiheuttomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan ja että asian sitä edellyttäessä voidaan tehdä 9 §:n 1 momentissa tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu ratkaisu esitutkinnan toimittamatta jättämisestä. Esitutkinnan aloittamista edeltäviin toimenpiteisiin sovelletaan soveltuvin osin kyseisen lain säännöksiä. Pykälän 3 momentin mukaan tutkinnanjohtaja päättää tarvittaessa siitä, toimitetaanko esitutkinta, ja päätöksen tekemiseen mahdollisesti tarvittavien seikkojen selvittämisestä. Asian selvittämiseksi tarpeellisiin esitutkintatoimenpiteisiin saadaan ryhtyä ennen tutkinnanjohtajan päätöstä.

Esitutkintalain 3 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä. Saman lainkohdan 3 momentin mukaan esitutkintatoimenpiteet voidaan olosuhteiden sitä edellyttäessä asettaa tärkeysjärjestykseen. Lainkohtaa koskevissa lainvalmistelutöissä ([HE 222/2010 vp](#), s. 188) on todettu, että velvollisuus toimittaa esitutkintatoimenpiteet ilman aiheetonta viivytystä koskee myös ennen esitutkinnan aloittamista tapahtuvaa esitutkinnan edellytysten tutkimista.

Valtion virkamieslain (750/1994) 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

2 Asiasta saatu selvitys

2.1 Rikoskomisario A:n selvitys

Rikoskomisario A on kertonut selvityksessään, että kantelussa tarkoitettu esitutkinta-asia oli jaettu hänelle 3.5.2023 esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentin mukaista esiselvitystä varten. A on kertonut jakaneensa jutun edelleen tutkijalle 20.6.2023. Asiassa oli ollut kysymys siitä, ettei kantelija ollut näkemyksensä mukaan saanut Helsingin kaupungille esittämänsä tietopyyntöön julkisuuslain mukaista vastausta. A on arvioinut, ettei asia ollut kiireellinen ottaen huomioon asian laatu ja rikoksen syyteoikeuden vanhentumisaika.

A:n selvityksen mukaan asian esiselvittäminen oli ollut äärimmäisen haastavaa ja viivästynyt, koska Helsingin kaupungilta ei ollut saatu vastauksia annettuihin määräpäiviin mennessä ja lisäksi saadut vastaukset olivat olleet puutteellisia ja epätasällisia, mistä syystä selvitystä oli jouduttu pyytämään kaupungilta uudelleen tai vaihtoehtoisesti toiselta taholta. Esimerkiksi sen selvittäminen, kenen vastuulle tietopyyntöön vastaaminen oli kuulunut, eli kuka olisi asiassa ollut epäillyn asemassa, oli ollut haastavaa vastauksien puutteellisuudesta vuoksi. A on selvityksessään tarkoin yksilöinyt Helsingin kaupungin kanssa asian esiselvitysvaiheessa käymänsä sähköpostikirjeenvaihdon. Esiselvityksen lopulta valmistuttua A oli siirtänyt asian esitutkintaan, ja tutkinnanjohtajuus oli siirtynyt A:lta rikoskomisario B:lle 23.11.2023.

2.2 Rikoskomisario B:n selvitys

Rikoskomisario B on selvityksessään kertonut, ettei hän ollut tietoinen kantelussa tarkoitetusta 2.9.2024 päivätyistä tietopyynnöistä ja siihen mahdollisesti annetusta vastauksesta, koska hän ei ollut huomannut kyseistä kantelijan viestiä. B on pitänyt mahdollisena, että hän oli epähuomiossa poistanut viestin hänelle tulneiden viestien kohtuuttoman suuren määrän ja sähköpostin toiminnallisten ongelmien seurauksena.

B on kertonut vastanneensa kantelijan 1.11.2024 uusimaan tietopyyntöön. Selvityksen mukaan hän ei ollut voinut varmentua kantelijan henkilöllisyydestä, joten hän oli vastannut kantelijan viestiin tietopyyntönä yleisöjulkisuuden mukaan. B:n näkemyksen mukaan kantelijalla oli oletettavasti ollut tieto tekemistään rikosilmoituksista, minkä vuoksi hänestä oli ollut oletettavaa, ettei tietojen pyytäjä ollut kantelija itse.

B:n selvityksessään toteaman mukaan kyse on ollut kantelijan asiakokonaisuudesta, joka oli keskitetty hänen tutkinnanjohtajuuteensa. Kantelijan asiaa oli B:n mukaan käsitelty aktiivisesti ja siihen oli kokonaisuutena tehty toimenpiteitä koko ajan muun muassa asiaan liittyviä kanteluratkaisuja ja muita viranomaispäätöksiä seuraten. Asiassa ei B:n näkemyksen mukaan ole ollut mielekästä suorittaa esitutkintatoimenpiteitä ennen kuin kaikki rikosilmoitukset ja osa asiaan liittyvistä kanteluista oli käsitelty, koska kaikissa kantelijan rikosepäilyissä kantelija itse oli tullut kuulustella muun näytön puuttumisen vuoksi. B:n mukaan asianomistajan asemassa olevalle olisi kohtuutonta, jos hänet jouduttaisiin kuulustelemaan useasti samassa asiakokonaisuudessa. B on todennut omana arvionaan, ettei esitutkinta kantelijan asiassa ollut viivästynyt ja ettei asian luonteen vuoksi kantelijalle asianomistajana ollut voitu antaa asiasta tietoja ennen tämän kuulustelua.

2.3 Helsingin poliisilaitoksen lausunto

2.3.1 Tietopyyntöihin vastaaminen

Helsingin poliisilaitos on todennut lausunnossaan, ettei kantelijan poliisilaitoksen kirjaamoon 2.9.2024 lähetettyyn tietopyyntöön ollut vastattu, vaikka viesti poliisilaitoksen ilmoittaman mukaan oli välitetty rikoskomisario B:lle 2.9.2024 klo 16.54. Poliisilaitoksen lausunnossa on viitattu rikoskomisario B:n edellä kuvattuun selvitykseen ja todettu poliisilaitoksen kantana, että kantelijan kyseinen tietopyyntö on jäänyt asianmukaisesti käsittelemättä.

Poliisilaitoksen lausunnossa on edelleen todettu B:n selvitykseen viitaten, että B oli vastannut kantelijan 1.11.2024 lähettämään toiseen tietopyyntöön 4.11.2024 ja kieltäytynyt antamasta kantelijan pyytämiä tietoja vedoten tietojen sisältävän keskeneräiseen rikostutkintaan. B on arvioinut tietojen olevan salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella.

Viimeksi mainitun osalta poliisilaitos on todennut näkemyksensä, että mikäli tietopyynnön esittäjän henkilöllisyydestä on B:n selvityksessä mainitulla tavalla ollut epäselvyyttä, tulee tietopyynnön esittäjää ensisijaisesti kehottaa esittämään lisäselvitystä henkilöllisyydestään. Kantelijan asiassa näin ei ollut tapahtunut, vaan asiassa oli tehty ilman asian enempää selvittämistä johtopäätös siitä, ettei tiedustelija olisi ollut kantelija. Tätä ei poliisilaitoksen arvion mukaan voida pitää oikeana menettelynä.

Poliisilaitos on todennut lausunnossaan, että asianosaiselle tiedon antamisen tai siitä kieltäytymisen aineelliset edellytykset on säädetty esitutkintalain 4 luvun 15 §:ssä. Perusedellytyksenä kieltäytymiselle on poliisilaitoksen mukaan mainituissa tilanteissa oltava aina se, että tiedon antamisesta olisi haittaa asian selvittämiselle. Menettelyllisesti asiassa olisi poliisilaitoksen mukaan tullut menetellä julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa säädetyn mukaisesti eli ilmoittaa tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy, antaa tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi, tiedustella asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi ja antaa tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista. Näin B:n olisi lausunnossa todetun mukaan tullut menetellä jo kantelijan esitettyä ensimmäisen kerran esitutkinta-aineistoon kohdistuvan asiakirjapyyntönsä, mutta myös jälkimmäiseen tietopyyntöön annetun vastauksen olisi tullut pitää sisällään nämä tiedot. Kun näin ei ollut tapahtunut, on asiassa poliisilaitoksen mukaan menetelty julkisuuslain 14 §:n 3 momentin vastaisesti.

Poliisilaitos on viitannut lausunnossaan apulaisoikeuskansleri Jaakko Jonkan 19.3.2007 esittelystäni antamaan päätökseen [dnro 1201/1/06](#), jossa todettiin, että viranomainen on julkisuuslain 17 §:n nojalla velvollinen asiakirjan antamisesta päättäessään huolehtimaan siitä, ettei tie-

tojen saamista lain 1 §:ssä säädetty julkisuusperiaate ja 3 §:ssä säädetty lain tarkoitus huomioidaan ottaen rajoiteta ilman asiallista ja laissa säädettyä perustetta eikä enempää kuin suojattavan edun vuoksi on tarpeellista. Päätöksessä todettiin, ettei rikosilmoitus ole viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla poikkeuksetta salassa pidettävä, vaan ilmoituksen julkisuus tulee arvioida tapauskohtaisesti sen sisällön perusteella. Poliisilaitos on maininnut sisäministeriön poliisiosaston todenneen mainitussa asiassa antamassaan lausunnossa, ettei ilmoitusjäljennöksen luovuttamisesta todennäköisesti olisi aiheutunut haittaa asian selvittämislle, koska asiasta kantelijan tiedossa rikosilmoituksen tekijänä jo olivat asiat, jotka tutkintailmoitukseen tuli merkitä.

Poliisilaitos on todennut näkemyksensä kantelussa tarkoitetussa asiassa, että kantelijan tietopyyntö näyttäisi kohdistuneen yksinomaan sellaisiin tietoihin, jotka ovat jo olleet kantelijan tiedossa, vaikka kantelija ei tietopyyntöä tehdessään ollutkaan pystynyt yhdistämään tietoja juuri tiedustelun kohteena olleeseen rikosasiaan. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan tiedon antamisen ei olisi voitu näissä olosuhteissa katsoa perustellusti haittaavan asian selvittämistä, vaan pyydetty tieto olisi ollut perustellumpaa kantelijalle antaa.

2.3.2 Esitutinnan joutuisuus

Poliisilaitoksen lausunnossa on todettu kokoavasti, että kantelijan asia oli saatettu poliisin tietoon sähköisesti 29.4.2023. Poliisiasian tietojärjestelmän perusteella asia oli ollut rikoskomisario A:n tutkinnanjohtajuudessa 3.5.2023 alkaen. A:n tutkinnanjohtajuus asiassa on päättynyt 23.11.2023, jolloin tutkinnanjohtajuus oli siirtynyt rikoskomisario B:lle A:n siirrettyä asian esiselvityksen päätyttyä esitutkintaan.

Poliisilaitos on viitannut lausunnossaan yksilöidysti esitutinnan kestoa koskevaan sääntelyyn sekä rikoskomisario A:n antamaan selvitykseen ja todennut johtopäätöksensä, että kantelijan rikosepäilyä koskevaa asiaa oli selvitetty aktiivisesti käytännössä koko A:n tutkinnanjohtajuuden ajan eikä kantelijan asian voida siten katsoa aiheuttomasti viipyneen A:n käsittelyn aikana.

Rikoskomisario B:n tutkinnanjohtajuudessa on poliisilaitoksen lausunnossa todetun mukaan ollut vireillä kymmenen kantelijan ilmoittamaa epäiltyä virkarikosasiaa, jotka ovat jollakin tavalla liittyneet kantelijan tekemän tietopyynnön käsittelyyn tai toteuttamiseen. B on selvityksessään muun ohella todennut, että asiassa on ollut pyrkimys kuulustella kantelija samalla kertaa kaikkiin vireillä oleviin rikosasioihin.

Poliisilaitos on todennut lausunnossaan, että etenkin prosessiekonomisesta näkökulmasta tarkasteltuna voi lähtökohtaisesti olla tarkoituksenmukaista pyrkiä suorittamaan kaikki samaa asianomistajaa koskevat kuulustelut yhdellä kertaa. Toisaalta asiassa on kuitenkin huomioitava,

ettei kantelijan vireille saattamia rikosasioita voida pitää yhtenä rikoskokonaisuutena, vaan yhdistävästä teemasta huolimatta niissä on ollut kyse eri aikana tapahtuneista, erillisistä ja myös eri virkamiehiä koskeneista yksittäisistä rikosepäilyistä. Samasta syystä näiden jokaisen yksittäisen rikosasian syyteoikeuden päättymishetki on ollut yksilöllinen. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan kuvatut olosuhteet ovat siten asettaneet rajoitteita sille, missä määrin yksittäisen rikosasian esitutinnan loppuun saattamista on ollut mahdollista lykätä yksin siitä syystä, että pyrkimyksenä on ollut suorittaa kaikki asianomistajan kuulustelut yhdellä kertaa.

Poliisilaitos on lisäksi todennut havaintonaan, että mainittujen rikosasioiden luonteen ja yhdistävän teeman seurauksena itse väitettyyn rikokseen liittyvä tapahtumankulku tai menettely lieenee ollut pitkälti todettavissa asianomistajan toimittamasta asiakirja-aineistosta. Näin ollen asianomistajan kuulustelun pääfunktio vaikuttaisi sisällöllisesti kohdentuneen tapahtumankulun sijaan pikemminkin mahdollisen vahingon sekä asianomistajan vaatimusten selvittämiseen kunkin yksittäisen asian osalta. Tämäkin seikka tukee poliisilaitoksen näkemyksen mukaan käsitystä siitä, etteivät asianomistajan kuulustelut ole edellyttäneet mitään sellaista tavanomaisesta poikkeavaa ennakkovalmistautumista, jonka perusteella kuulustelujen suorittamista olisi ollut perusteltua lykätä kovin pitkään.

Vaikka saadun selvityksen perusteella kantelijan vireille saattamat lukuisat rikosasiat oli kaikki keskitetty rikoskomisario B:n tutkinnanjohtajuuteen, tulee poliisilaitoksen mukaan kuitenkin huomioida, että kyse on eri aikaan tapahtuneista erillisistä rikosasioista, joissa kaikissa ainoastaan on sama asianomistaja. Ottaen huomioon, että kantelussa tarkoitettu rikosasia oli ollut vireillä yli puolitoista vuotta, josta rikoskomisario B:n tutkinnanjohtajuudessaakin noin vuoden, eikä kantelijaa ollut kuulusteltu asiassa asianomistajana, olisi asiassa Helsingin poliisilaitoksen näkemyksen mukaan ollut perusteltua antaa enemmän painoarvoa esitutinnan viivytyksettömälle toimittamiselle prosessiekonomisen painotuksen sijaan.

2.4 Poliisihallituksen lausunto

2.4.1 Tietopyyntöihin vastaaminen

Poliisihallitus on lausunnossaan tapahtumainkulun osalta viitannut Helsingin poliisilaitoksen asiassa antamaan lausuntoon ja yhtynyt sen asiaa koskevaan oikeudelliseen sääntelyyn viitaten poliisilaitoksen lausunnossa todettuun johtopäätökseen, ettei kantelijan 2.9.2024 tekemää tietopyyntöä ollut käsitelty asiamukaisesti ja lain edellyttämällä tavalla. Lisäksi Poliisihallitus on katsonut, kuten Helsingin poliisilaitos lausunnossaan, että kantelijan myöhempään 1.11.2024 päivättyyn tietopyyntöön kielteisesti vastatessaan rikoskomisario B:n olisi ollut perustellumpaa pyytää tarvittaessa kantelijalta lisäselvitystä tämän henkilöllisyydestä, mikäli siitä oli ollut epäselvyyttä, ja että käytettävissä olevan materiaalin perusteella kantelijan pyytämä tieto olisi ollut

perustellumpaa antaa kuin jättää antamatta. Poliisihallituksen käsityksen mukaan pyydetyn tiedon antaminen asianosaiselle ei saatujen selvitysten perusteella olisi voinut aiheuttaa riskiä siitä, että se haittaisi asian selvittämistä. Joka tapauksessa kieltäytymisen yhteydessä olisi Poliisihallituksen näkemyksen mukaan ollut perusteltua noudattaa julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaisia menettelysäännöksiä.

2.4.2 Esitutinnan joutuisuus

Poliisihallitus on arvioinut lausunnossaan samoin kuin Helsingin poliisilaitos, ettei käytettävissä olevan materiaalin perusteella kantelijan asian voida esiselvityksen osalta katsoa rikoskomisario A:n käsiteltävänä ollessa aiheettomasti viipyneen.

Poliisihallitus on lausunnossaan pitänyt yleisesti ottaen tarkoituksenmukaisena menettelynä sitä, että samaa asiaa koskevat asianomistajan kuulustelut pyritään suorittamaan samalla kertaa. Kantelijan asioissa on kuitenkin ollut kyse eri aikana tapahtuneista ja eri virkamiehiä koskeneista yksittäisistä epäilyistä rikoksista, eikä käytettävissä olevasta materiaalista ilmene perusteita sille, miksi kantelijaa ei ollut kuulusteltu kertaakaan sen noin vuoden aikana, jonka asia oli ollut esitutkinnassa rikoskomisario B:n tutkinnanjohtajuudessa. Asiassa ei myöskään ollut ilmennyt, että kantelijan kuulusteleminen olisi edellyttänyt erityisiä tai valmistelevia toimenpiteitä esitutkinnan aikana, joiden vuoksi kuulustelujen suorittamista olisi ollut perusteltua lykätä näin pitkään.

3 Arviointi

3.1 Tietopyyntöihin vastaaminen

Yhdyn Helsingin poliisilaitoksen ja Poliisihallituksen lausunnoissa esittämään arvioon, ettei kantelijan 2.9.2024 tekemää tietopyyntöä, joka oli jäänyt vastaamatta, ollut käsitelty julkisuuslain edellyttämällä tavalla. Saadun selvityksen perusteella syynä tapahtuneeseen vaikuttaa olleen rikoskomisario B:n huolimattomuus tietopyynnön sisältäneen viestin käsittelyssä.

Samoin pidän perusteltuna Helsingin poliisilaitoksen ja Poliisihallituksen lausunnoissaan esittämää kannanottoa, että kantelijan myöhempään 1.11.2024 päivättyyn tietopyyntöön kielteisesti vastaamisen sijasta rikoskomisario B:n olisi ollut perustellumpaa pyytää tarvittaessa kantelijalta lisäselvitystä tämän henkilöllisyydestä, jos siitä oli epäselvyyttä. B:n kantelijalle tietopyyntöön annetussa vastauksessa ei ole tuotu ilmi sitä hänen selvityksessään esiin tuomaansa seikkaa, että hän ei olisi pitänyt pyyntöä asian asianomistajan tekemänä pyyntönä, vaan käsitellyt asiaa kertomallaan tavalla yleisöjulkisuuden mukaan.

Viranomaiselta pyydettyjen tietojen antamisesta päättäminen kuuluu julkisuuslain mukaan ensisijaisesti viranomaiselle, jonka hallussa pyydettyvä tieto on. Viime kädessä tietojen julkisuuden arviointi kuuluu hallintotuomioistuimille. Kerrotun vuoksi suhtaudun laillisuusvalvojana lähtökohtaisen pidättyvästi yksittäisten tietojen julkisuuden arviointiin. Totean kuitenkin, että jälkikäteen poliisin menettelyä arvioitaessa voidaan mielestäni pitää perusteltuna Poliisihallituksen näkemystä, että kantelijan pyytämä tieto olisi ollut perustellumpaa antaa kuin jättää antamatta, koska pyydetyn tiedon antaminen asianosaiselle ei saatujen selvitysten perusteella olisi voinut aiheuttaa riskiä siitä, että se häiritäisi asian selvittämistä. Poliisilaitoksen lausunnossaan mainitsemassa aiemmassa laillisuusvalvontaratkaisussa todetuin tavoin viranomainen on julkisuuslain 17 §:n nojalla velvollinen pyydetyn tiedon päättäessään huolehtimaan siitä, ettei tietojen saamista lain 1 §:ssä säädetty julkisuusperiaate ja 3 §:ssä säädetty lain tarkoitus huomioon ottaen rajoiteta ilman asiallista ja laissa säädettyä perustetta eikä enempää kuin suojattavan edun vuoksi on tarpeellista. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainitut vireillä olevaa esitutkintaa koskevat tiedot eivät ole poikkeuksetta salassa pidettäviä, vaan niiden julkisuus tulee arvioida tapauskohtaisesti.

Joka tapauksessa on selvää, että B:n olisi tullut tietopyyntöön kielteisesti vastatessaan noudattaa julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaisia menettelysäännöksiä ja muun ohella tiedustella, halusiko kantelija asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi. Totean B:n toimineen tältä osin virheellisesti.

3.2 Esitutinnan joutuisuus

Esitutinnan enimmäisajalle ei voida asettaa mitään tarkkarajaista aikaa, vaan sen hyväksyttävä kesto riippuu tutkittavana olevan asian yksilöllisistä erityispiirteistä kuten asian laadusta ja laajuudesta. Tosiasiallisesti tutkinnan joutuisuuteen vaikuttavat myös käytettävissä olevat resurssit suhteessa tutkittavien juttujen määrään sekä poliisin velvollisuus asettaa tehtävänsä kiireellisyysjärjestykseen. Esitutkinta on kuitenkin yleensä tuloksekkainta, mikäli se kyetään suorittamaan ajallisesti mahdollisimman lähellä ilmoituksen kohteena olevia tapahtumia. Esitutkinta tulee suorittaa joka tapauksessa siten, että syyttäjälle jää riittävästi aikaa syyteharkinnan tekemiseen ja syytteen nostamiseen tai tarvittaessa asianomistajalle toissijaisen syyteoikeuden käyttämiseen. Käräjäoikeudelle tulee myös jäädä riittävästi aikaa haasteen tiedoksiantamiseen ennen syyteoikeuden vanhentumista.

Tutkinnanjohtaja vastaa viime kädessä siitä, että esitutkinta ja sitä edeltävät toimenpiteet toimitetaan ilman aiheetonta viivytystä. Esitutkinnan viivytyksetön aloittaminen ja toimittaminen palvelevat rikosten asianosaisten oikeusturvan toteutumista.

Yhdyn lausunnonantajien arvioon, ettei kantelussa tarkoitettun asian esiselvitys rikoskomisario A:n johdolla ollut aiheettomasti viipynyt. Rikosilmoituksen käsittely ennen asiassa syyttäjälle

tehtyä esitystä esitutkinnan lopettamisesta kesti Helsingin poliisilaitoksella kuitenkin kaikkiaan runsaat kaksi vuotta, mitä voidaan mielestäni kyseisen asian laatu ja laajuus huomioon ottaen pitää pitkänä aikana. Selvitystä annettaessa asia oli ollut vireillä jo yli puolitoista vuotta ilman, että asianomistajaa oli vielä asiassa kuulusteltu. Yhdyn poliisilaitoksen näkemykseen, että kuulustelun järjestämisessä olisi ollut perusteltua antaa enemmän painoarvoa esitutkinnan viivytyksettömälle toimittamiselle B:n selvityksessään esiin tuoman prosessiekonomisen painotuksen sijaan. Ottaen huomioon rikoskomisario B:n selvityksessään asian käsittelytoimista ilmoittama sekä se, että asiassa syyteoikeuden vanhentumisesta ei ole ollut vaaraa, minulla ei ole kuitenkaan perusteita todeta asian käsittelyn viipyneen myöskään rikoskomisario B:n tutkinnanjohtajuudessa tavalla, joka antaisi aiheutta toimenpiteisiini.

4 Toimenpide

Kiinnitän rikoskomisario B:n huomiota huolellisuuteen ja julkisuuslain säännösten noudattamiseen tietopyyntöjen käsittelyssä. Saatan lisäksi hänen tietoonsa edellä esitutkintaa koskevien tietojen julkisuuden yksittäistapauksellisen arvioinnin tarpeesta esittämäni näkemyksen.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen